

KYNOLOGIN KYNÄSTÄ - Joulukuu 2025

NII KU, TOTA NOI...

Kun kävin kansakoulua 60-luvulla, oltiin huolissaan murteiden häviämisestä tai muuntumisesta. Opettaja **Yrjö Kuparinen** vahti, että lauseet kirjoitetaan täsmälleen oikein ja kirjakielellä. Siihen aikaan kynä oli lyijykynä ja ainekirjoitusta tehtiin mustepullossa kastettavalla kynällä. Mustekynän jälki kuivattiin imupaperilla. Minusta tuntuu, että aineita kirjoitettiin kohtalaisen paljon, mikä oli hyvä juttu.

Yrjöllä itsellään oli hieno tankattava täytekyynä, jolla hän joutui kirjoittamaan keskittyneesti, ettei tulisi virheitä. Täytekyynän etu taisi olla, ettei kirjoitettaessa tarvinnut imupaperia, kun muste kuivui nopeasti itsestään.

Vieläkin muistan, kun Yrjö kirjoitti taululle lyhyen lauseen, joka päättyi sanoihin ...*opettaja kehoitti*. Sitä sitten Yrjö arvuutteli, oliko lause kirjoitettu oikein tai jos ei, niin mikä siinä oli väärin. **Lahtelan Elli** sanoi, että pitää kirjoittaa ...*kehotti*. Elli oli oikeassa, meille muille oli siihen aikaan ihan sama - kumpi.

Työssäni olen käynyt melkein kaikissa Suomen kunnissa. Kahviloissa olen yleensä hakeutunut lähelle pöytää, jossa paikalliset isännät istuvat ja parantavat maailmaa. On todella mielenkiintoista kuunnella erilaisia murteita ja puhetyylejä. Ne vetävät vertoja parhaallekin puheteatterille, kunhan vaan saisi jutut ja niiden esittäjät talteen filminauhalle.

Eivät murteet mihinkään häviä, eivätkä ne ole miksikään muuttuneet. Korkeintaan niihin on tullut uudissanoja ja turhia ilmaisuja on hävinnyt. Suomen kieli on todella rikas, vaikka välttämättä joku kontiolahtelainen ja raumalainen eivät ymmärrä kovin hyvin toistensa puhetta. Se ei kuitenkaan haittaa elämänmenoa.

Eduskunnassa ainakin puolet kansanedustajista puhuu osittain puutteellista suomea. Sama koskee Yleisradiota. Puheammattilaisina toimivat saivat silloin tällöin kohentaa jossakin oppilaitoksessa puhe- ja ilmaisutaitojaan. Kansanedustajakonkarit ja muut vastaavat puheammattilaiset puhuvat poikkeuksetta virheetöntä suomea ja sitä on kiva kuunnella.

Tarkoittaakohan *nii-ku* jotain lisätehostetta ja *tota noi* unohduksen selittelyä?

Otsikossa mainitut sanat ovat esimerkkejä puutteellisista ilmaisuista. Kummankin sanayhdistelmän voisi huoletta jättää pois, niin puhe kirkastuisi kummasti.

Kysymys 1: Onko ilmaisu *kirjoitettaessa* oikein kirjoitettu jutun seitsemännellä rivillä – vai pitäisikö se olla *kirjoittaessa*?

Kysymys 2: Miksi naisilla ei ole kantapöytiä?

Juha Herttuainen